

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND HABITATUL DIN ZONA DEALURILOR BANCA—GRIVIȚA

RUXANDRA MAXIM-ALAIBA
GHEORGHE GHERGHE

Zona cercetată în acest studiu este situată pe cursul mijlociu al Bîrladului, în subunitatea geografică a Dealurilor Fălciului, mai precis în sectorul fizico-geografic al dealurilor Banca-Grivița¹ și în teritoriul comunelor: Roșiești, Vișoara, Banca, Zorleni Grivița și municipiul Bîrlad (Fig. 1). Studiul cuprinde probleme mai largi privind transformarea habitatului din paleolitic și pînă în evul mediu, pe baza analizei cercetărilor arheologice sistematice, de salvare și de suprafață, mai vechi și mai noi. Descoperirile mai noi sînt prezentate și într-un repertoriu.

Sectorul dealurilor Banca-Grivița, din punct de vedere fizico-geografic, întrunește multe din trăsăturile generale dar și unele particularități ale Dealurilor Fălciului. Astfel, în aval de Crasna, valea Bîrladului își modifică cursul spre sud și sud-vest, ceea ce face ca versantul său de pe stînga să aibă caracter de cuestă, fragmentat de numeroase bazine torențiale. Văile mici, subsecvente, de pe latura de sud-vest a Dealurilor Fălciului au și ei versanții sub forma unor cueste secundare, ceea ce dau un aspect morfologic specific, modelat, în timp de alunecări și mai ales de procesele active de eroziune². Aici, terasele Bîrladului au altitudini relative între 10—20 m, 40—70 m, și peste 100 m, iar dealurile din împrejurimi au altitudini de 200—250 m. Vegetația specifică zonei este de silvostepă, cu precipitații medii anuale mai slabe, cu vînturi ce bat dinspre nord, nord-vest și sud, mai ales de-a lungul văii Bîrladului³.

Aceste particularități ale reliefului fac ca zona să fie prielnică practicării agriculturii și mai ales creșterii animalelor, fapt pentru care au existat aici numeroase așezări umane și morminte ale populațiilor în migrație, depozite sau descoperiri izolate, care ne dau informația materială cu privire la susținerea existenței unei continuități de locuire începînd din paleoliticul superior și pînă în zilele noastre.

După cum vom vedea, din punctul de vedere al habitatului medieval și premedieval, locuirea cunoaște aici o diferențiere, preponderent fiind mai ales stațiunile descoperite în valea Birladului și a afluenților acestuia, decât pe înălțimile, destul de domoale ale dealurilor. Terasele Birladului, aici, au înfățișarea unui șes neted, care a oferit și oferă condiții deosebit de bune pentru așezările omenești: pământ roditor pentru agricultură, pășuni pentru animale, o floră și o faună bogată, materiale de construcție pentru locuințe sau pentru practicarea diferitelor meșteșuguri și mai ales apa.

Descoperirile arheologice de pe acest teritoriu au avut inițial un caracter întâmplător, fiind astăzi destul de greu de valorificat. Astfel, prima mențiune apare în „Chestionarul” lui Alexandru Odobescu⁴, și se referă la satul Roșiești. Amintim apoi, săpăturile inedite realizate de scriitorul Victor I. Popa și Ghenuță Coman în anii 1935 și 1936 în satul Dodești⁵ și publicarea unor informații privind cetatea de pământ de la Birlad de Al. Papadopol Calimah și I. Antonovici⁶. Ultimele decenii au deschis dimensiuni noi cercetării arheologice din această zonă, între acestea amintim pe cele de la Șuletea și Birlălești realizate de R. Vulpe, C. Cihodaru, R. Petre și Șt. Kiss. Înainte de anul 1951⁷, care includ o arie mai largă și repertoriile, întâi al așezărilor din Moldova, realizat de N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia⁸ cât și al județului Vaslui, semnat de Gh. Coman⁹.

Aproape fiecare epocă istorică a cunoscut investigarea ei, aici, printr-o săpătură arheologică, uneori, de mare amploare ca în șantierele de la Trestiana, Dodești, Valea Seacă, Gura Idrici și mai ales recent: Gara Banca. Din neolitic cunoaștem așezarea de la Trestiana, com. Grivița, cercetată de Eugenia Popușoi, specifică culturii Criș. Ea a adus informații foarte importante pentru studierea neoliticului la răsărit de Carpați. Comunitățile agricole de aici au cunoscut în cadrul producției materiale, unelte cu forme și funcționalități multiple, categoria majoră a ceramicii pictate înainte de ardere, bicrom și unșori și tricrom, cât și, o plastică, antropomorfă și zoomorfă pînă în prezent de excepție în aria acestei culturi¹⁰. Pentru eneolitic subliniem amplele săpături de la Dodești, punctele „Călugăreasca” și „Șipot”, com. Viișoara, ce au urmărit cercetarea unor obiective caracteristice aspectului cultural Stoicani-Aldeni¹¹ și săpăturile de la Gura Idrici, punctul „La Coșere”, com. Roșiești, cercetată de D. Gh. Teodor, R. Alaiba și G. Coman privind cultura Cucuteni și aspectul cultural Stoicani Aldeni¹². Stațiunile de la Dodești sînt importante și pentru cunoașterea sfîrșitului epocii bronzului, La Tène-ului dar mai ales pentru „investigarea exhaustivă a așezărilor autohtone” din secolele IV—V e.n. VI—VII, VIII—IX și X—XI. Valorificarea datelor arheologice privind a doua jumătate a mileniului I a fost realizată prin publicarea unei monografii semnată de Dan Gh. Teodor, lucrarea fiind „prima de acest fel referi-

toare la un complex de așezări succesive în timp, din epoca de formare a poporului și a limbii române, în regiunile de la răsărit de Carpați¹³. Stațiunea arheologică de la Valea Seacă-Birlad, cercetată de Vasile Palade se oprește la o secvență istorică, situată în prima jumătate a mileniului I, și anume la perioada de la sfârșitul secolului al III-lea, până în secolul al V-lea. Așezarea și necropola de aici sînt caracteristice culturii Sintana de Mureș. Din cadrul descoperirilor subliniem numai locuințele atelier, pentru prelucrarea cornului de cerb, unice pînă în prezent în descoperirile din țara noastră, deși întreaga stațiune are un rol deosebit de important pentru cunoașterea populației autohtone de la răsărit de Carpați după părăsirea Daciei de către romani¹⁴. Stațiunea de la Gura Idrici, pentru perioada mileniului I, cuprinde un nivel de locuire specific secolului al IV-lea cît și un altul datat cel mai devreme la sfârșitul secolului al VII-lea și cel mai tîrziu în secolul al IX-lea¹⁵. Ultima stațiune menționată este cea de la Gara Banca, com. Banca, în care s-au investigat în principal, un nivel de locuire caracteristic secolelor IV—V și altul datat în ultimele secole ale mileniului I. Se reiau și de data aceasta secvențe din perioada atît de disputată a formării poporului român și a limbii române și se aduc date noi privind așezările și modul de trai al autohtonilor de la răsărit de Carpați¹⁶.

Cercetările din zona în discuție, întreprinse de noi din 1981 și pînă în prezent, au dus la identificarea altor numroase obiective arheologice, astfel încît, harta descoperirilor de aici s-a îmbogățit, iar prin cuprinderea unui spațiu geografic specific s-au putut desprinde anumite trăsături ale zonei, deosebit de intens locuită în anumite perioade istorice. Explicarea evoluției demografice, diferențiate în timp, se poate înțelege în primul rînd prin cunoașterea habitatului, a preferinței diferitelor comunități pentru anumite forme de relief și în al doilea rînd prin investigarea acestui spațiu în cadrul Moldovei Meridionale, iar, în acest din urmă caz, prin integrarea teritoriului de la nordul Dunării de Jos în evenimentele ce s-au desfășurat în regiunile limitrofe.

Cercetări sistematice sau de suprafață au efectuat aici, începînd din anul 1958 și V. Palade, Dan Gh. Teodor, Gh. Coman, E. Popușoi, M. D. Matei, V. Spinei, A. Nițu, I. Bauman, menționate deja în repertoriul arheologic al județului Vaslui¹⁷. În studiul de față includem, pe lîngă noile cercetări ale autorilor și semnalările unor locuri cu vestigii arheologice făcute de unii locuitori, remarcîndu-se prin interesul față de asemenea urme ale trecutului Ion Ciomaga, Dinu Doroftei, Trencea Radu, Bunu Ion, Ștefăniță Vintilă, Ciocan Ion, Bouroș Dumitru ș.a. De asemenea, activi și pasionați în cunoașterea trecutului au fost și unii elevi ai Școlii Generale din Banca, care îndrumați de profesorul de istorie, Gh. Gherghe, în cadrul Cercului de istorie și arheologie, au participat efectiv la cercetările pe care le-am inițiat de-a lungul anilor, cu o deosebită dragoste față de locurile natale și pentru cunoașterea trecutului poporului nostru.

În repertoriul următor sînt prezentate numai noile descoperiri pe localități, în ordinea succesiunii comunelor și a municipiului Bîrlad, de la nord la sud, iar în cadrul comunelor, alfabetic. Fiecare obiectiv are un număr de ordine, care este și cel de pe harta zonei în discuție. În cadrul, fiecărui nou punct, descoperirile sînt prezentate cronologic, iar materialele ilustrate sînt grupate pe planșe tot în ordine cronologică.

COMUNA ROȘIEȘTI

GARA ROȘIEȘTI

1. „La Stînă”, pe terasa din dreapta riului Bîrlad, delimitată la vest de șoseaua națională Vaslui-Bîrlad și la est de satul Gara Roșiești, la sud de „Stîna turistică”, se află o întinsă stațiune cu urme de locuire semnalate prin cercetări de suprafață din : Hallstatt, La Tène, secolele IV—V și X—XII ¹⁸. Săpăturile arheologice restrînse au scos la suprafață, spre deosebire de perieghetă doar o locuire La Tène II, Sîntana de Mureș, Dridu timpurie și din secolele XVI—XVII ¹⁹.

Cercetare Gh. Coman, 1955, săpături inedite Gh. Coman, R. Maxim-Alaiba, 1976—1977.

GURA IDRICI

2. Punctul „La Coșere”, în partea de sud-est a satului, pe dreapta și stînga riului Idrici s-au descoperit bogate așezări cu materiale caracteristice aspectului cultural Stoicani-Aldeni și culturii Cucuteni, cît și din primul mileniu al erei noastre, secolele IV și VII—IX ²⁰.

Cercetare Gh. Coman 1955, 1976 ; săpături arheologice Gh. Coman, R. Maxim-Alaiba, 1979 și D. Gh. Teodor, R. Maxim-Alaiba, 1980—1981.

3. Pe stînga Idriciului, pe panta domoală a dealului din partea de sud a satului, pe locul familiei Rotaru Petrache s-au găsit urme de locuire La Tène I (?), Sîntana de Mureș, sec. VIII—IX, XV și din XVI—XVII, XVIII—XIX. Această stațiune nu este departe de cea precedentă fapt care ne duce la ipoteza localizării aici a unui sat menționat în document ²¹.

Cercetare R. Maxim-Alaiba, 1980.

4. În vatra satului, pe panta lină a dealului unde este și sediul C.A.P.-ului, în timpul construirii clădirii unei mori, a apărut o groapă în care au fost depuse cel puțin 44 cînițe miniaturale și o greutate discooidală. Cănițele sînt lucrate din lut, arse oxidant, de culoare roșietică cu pete cenușii, ca degresant s-a folosit nisipul și ceramica pisată. O caracteristică a tuturor cănițelor este modelarea lor simplă, fără tortițe și deosebit de neglijentă. Pe baza tehnicii de lucru, a formelor și a prezenței lor în alte descoperiri ca în cele de la Ciurea, județul Iași ²², ș.a., se pot atribui perioadei La Tène mijlocie sau chiar tîrzie. În urma cercetărilor de suprafață realizate în împrejurimi s-au semnalat fragmente ceramice caracteristice culturii Noua și probabil La Tène.

Cercetare R. Maxim-Alaiba 1982.

COMUNA DODEȘTI

VIÎȘOARA

5. În marginea de sud-vest a satului, pe platoul cultivat, în urma arăturilor au apărut la suprafață fragmente ceramice lucrate cu mina, ce au ca de-gresant cioburi pisate, de culoare roșietică sau gălbuie și uneori ornamentate cu brie alveolate, caracteristice La Tène-ului mijlociu.

Cercetare R. Maxim-Alaiba, C. Dărescu 1987.

COMUNA BANCA

BANCA

6. În partea de est a satului, în rîpile formate în urma alunecărilor de teren de o parte și de alta a piriului Băncii, s-au descoperit în urma cercetărilor de suprafață fragmente ceramice caracteristice culturii Criș și secolelor IV și VIII—IX²³. Săpăturile de salvare din toamna anului 1983 au recuperat o locuință de tipul celor ușor adîncite în pămînt cu cuptor, colonit și alte două cuptoare. Semnalăm ca inventar din locuință ceramica caracteristică secolelor VIII—IX și dintr-un cuptor o tîpsie și ceramică din aceeași perioadă.

Cercetare Gh. Coman 1951, D. Gh. Teodor, V. Palade, 1964; săpătură de salvare R. Maxim-Alaiba 1983.

7. În vatra satului, în curtea locuitorului Brezuleanu, s-a semnalat un cuptor din tipul celor cu două camere și care a păstrat, în camera de ardere șarja rebutată. Pe baza ceramicii s-a stabilit datarea acestuia în secolul al IV-lea.

Cercetare V. Palade 1979.

8. Pe dreapta piriului Bujorâni, la est de valea Vlădoaia, la circa 3 km sud de satul Banca a apărut o stațiune cu mai multe locuri: cîteva fragmente ceramice din secolele II—III sau IV, cioburi sporadice Dridu, secolele VIII—IX și numeroase medievale din secolul XV (Fig. 10/2 și din secolul al XVII-lea. (Fig. 9/4, 11, 13—14; 10/22, 24).

Cercetare Gh. Gherghe 1988.

GARA BANCA

9. În gura Băncii, de la aproximativ, 1,5 km sud de sat, și pînă la calea ferată Vaslui-Bîrlad, se află o stațiune ce se întinde pe ambele terase ale pîrîului Banca. De aici s-au recoltat materiale aparținînd culturii Noua și evului mediu. Pe baza cahlilor descoperite aici se poate diferenția o locuire din prima jumătate a secolului al XV-lea și alta din a doua jumătate a acestui secol. Primei părți îi aparține un fragment de cahlă ce reprezintă o ogivă gotică (Fig. 10/3), iar următoarei, alte fragmente de cahle (Fig. 10/2) dintre care unul reprezintă o parte dintr-un disc solar (Fig. 10/1). Tot din secolul al XV-lea sînt și numeroase fragmente ceramice (Fig. 10/5—10, 14) din pastă roșietică și cenușie, zgrunțuroasă dar și fină. Alte fragmente ceramice aparțin secolului al XVII-lea²⁵ (Fig. 10/17—21, 25).

Cercetare Gh. Gherghe 1987.

10. Pe grindul din stînga riului Bîrlad, situat la peste 2,5 km sud de șoseaua Sălcioara-Gara Banca, s-au descoperit urme de locuire din secolele II—III,

poate și secolul al IV-lea. De aici s-a recuperat o oală întreagă carpică (Fig. 7/1). Nu excludem și posibilitatea ca aici să fie o necropolă aparținând dacilor liberi. Cercetare Gh. Gherghe 1987.

11. La 500 m nord de punctul menționat mai sus au apărut câteva fragmente ceramice din vase lucrate cu mîna, cu degresant din cioburi pîsate, întâlnite în cultura daco-geților și a dacilor liberi.

Cercetare Gh. Gherghe 1987.

12. **Punctul Șapte Case.** Cuprinde terasele Bîrladului de la nord-est de acest punct, mai exact la nord și la sud de podul de peste Bîrlad, pod ce leagă șoseaua națională de comună. Stațiunea a fost descoperită în anul 1981, în urma lucrărilor de regularizare a văii Bîrladului. Cel mai vechi nivel de locuire este cel neolitic, probabil cultura Criș (Fig. 2/1); în depunerea brună, preistorică pe nivel, au apărut și două topoare din piatră, șlefuite și perforate (Fig. 2/4—5); următorul nivel este reprezentat de două complexe, un mormînt și o groapă ce aparțin culturii mormintelor cu ocră (Fig. 3/1—2, 4); civilizația geto-dacilor și a secolelor II—III e.n. sînt reprezentate pînă în prezent doar de câteva complexe; din cultura sarmaților s-a descoperit un mormînt al cărui inventar este format dintr-o oglindă și două fibule de tipul celor cu piciorul înîncors pe dedesubt. Următoarele niveluri de locuire, cel al culturii Sîntana de Mureș — datat probabil din a doua jumătate a secolului al IV-lea pînă în secolul al V-lea — și a culturii Dridu — atestată pînă în prezent cu două niveluri de locuire, diferențiate în spațiu și date în secolele VIII—IX și IX—X sînt cele mai reprezentative pentru acest șantier arheologic. În afara acestor descoperiri mai menționăm și două morminte aparținînd turanicilor tîrzii și dateate între secolele X—XIII 26.

Cercetare ing. I. Ciomaga 1980, săpături sistematice R. Maxim-Alaiba, 1981—1983, 1986, 1988—1989; V. Palade, E. Popușoi 1988.

30 DECEMBRIE

13. **Terasa din dreapta locului de vîrsare a pîriului Ghermănești în Bîrlad,** la aproximativ 800 m sud de satul 30 Decembrie, au apărut fragmente ceramice medievale tîrzii.

Cercetare Gh. Gherghe 1987.

14. **Terasa din stînga locului de vîrsare a pîriului Ghermănești în Bîrlad,** la aproximativ 1 km sud-vest de satul 30 Decembrie au apărut fragmente ceramice caracteristice culturii Noua. Semnalăm prezența unui cenușar, deranjat de lucrările agricole din care s-au recoltat: cîteva omoplați crestați, o oală cu toarta supraînălțată, întregibilă și alte numeroase fragmente ceramice de la castroane, cîni cu torți supraînălțate (Fig. 3/3; 4/1—5, 7—9, 11). Tot de aici provin și cîteva fragmente ceramice daco-getice (Fig. 5/2, 6, 9) și medievale, probabil din secolul al XV-lea (Fig. 10/10) și din secolele XVII—XVIII (Fig. 10/13, 23, 26).

Cercetare G. Gherghe 1988.

15. **La 100 m nord-vest de satul 30 Decembrie, pe terenurile arabile din lunca de pe stînga Bîrladului s-au semnalat numeroase urme materiale din sec. II—III (Fig. 7/4—6, 8, 10, 15), specifice culturii Sîntana de Mureș. Pe baza formelor și a tehnicii de lucru a ceramicii deosebim: ceramica fină cenușie și**
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

negricioasă (Fig. 8/5) din care remarcăm un castronăș ornamentat cu o linie în val realizată prin lustruire (Fig. 8/12); ceramica ce are ca degresant nisip cu bobul mare și pietricele, din care amintim un fragment de la un vas mare de provizii (Fig. 8/13) și ceramica ce are ca degresant nisip cu bobul mare, lucrată la roată ca și cea amintită pînă acum, dar spre deosebire de aceasta mult mai neglijent (Fig. 8/8—9). Aceasta din urmă este și cea mai numeroasă. Din cadrul ceramicii de import, menționăm o mînușă de amforă (Fig. 8/10). Credem că putem încadra așezarea în secolul al IV-lea și la începutul secolului al V-lea²⁷. Dintre unelte menționăm și o cute (Fig. 8/1), lucrată dintr-o piatră de rîu și două fusaiole (Fig. 8/4).

Alte fragmente ceramice aparțin culturii Dridu timpurie și fac parte din vase borcan lucrate cu mîna, de culoare brună, ce au ca degresant cioburi pisate (Fig. 9/1—2, 12, 17) și vase lucrate la o roată, înceată, dintr-o pastă mai bună ca a primelor, ornamentate cu motive din benzi în val s-au orizontale (Fig. 9/7, 10). Un singur fragment este lucrat mai îngrijit, dintr-o pastă nisipoasă. De asemenea, s-a descoperit și o fusaiolă negricioasă, lucrată din același pastă din care a — fost modelată și ceramica (Fig. 9/15). Între cioburile recoltate este unul ce pare să aparțină culturii Noua, cit și cîteva medievale tîrzii (Fig. 10/15—16).

Cercetare Gh. Gherghe 1988.

16. **Pe grindul din stînga riului Bîrlad**, la 200 m nord-vest de așezarea precedentă se semnalează prezența unor locuiri din epoci diferite: fragmente ceramice La Tène, de culoare gălbuie, degresant cioburi pisate, ornamentate cu brie crestate (Fig. 5/2) și fragmente de la vase medievale, secolele XV—XVII.

Cercetare Gh. Gherghe 1989.

17. **Lîngă ferma zootehnică**, la 100 m sud de sat, în lunca din stînga Bîrladului, pe arătură se află o stațiune cu urme de locuire La Tène, carpice Dridu timpuriu și din secolele XVIII—XIX. Fragmentele ceramice La Tène sînt lucrate cu mîna, de culoare gălbuie, au ca degresant cioburi pisate și ca ornament pe corp butoni. Dintre fragmentele ceramice carpice menționăm unul lucrat cu mîna, ce are ca ornament un briu alveolat și altele lucrate la roată de culoare cenușie sau cu angobă roșie.

Cercetare R. Maxim-Alaibă, Gh. Gherghe 1986.

18. **La movilă**, la sud de stațiunea precedentă apare o movilă cercetată printr-un sondaj în anul 1988, cînd s-au descoperit morminte fără inventar, probabil cultura mormintelor cu ocru.

Cercetare arheologică R. Maxim-Alaibă, Gh. Gheorghe, 1988.

BĂLCIGARA

19. **La nord-vest de podul de peste pîrîu Iloroiata**, pe dreapta șoselei Vaslui — Bîrlad, la 1 km sud de sat, apar fragmente de oale din secolul al IV-lea și medievale. Documentar aici este menționat în secolul al XV-lea satul Borăști²⁸. (Fig. 10/4).

Cercetare Gh. Coman 1975, Gh. Gheorghe 1986.

20. Pe stînga șoselei Vaslui — Bîrlad, la aproximativ 4 km sud de satul Sălcioara, în urma lucrărilor agricole s-au descoperit două vase lucrate la roată, de culoare cenușie, o oală și o cană, întîlnite la populația sarmatică. Probabil este vorba de o necropolă (Fig. 7/12, 13).

Cercetare Bunu Ion, 1984, Gh. Gheorghe 1937—1988.

21. În gura Iepii, pe dreapta șoselei Vaslui — Bîrlad, la 5 km sud de satul Sălcioara s-au descoperit câteva fragmente ceramice atipice dacice, câteva fragmente medievale tîrzii și un fragment de zgură.

Toponimul Iapa și localizarea acestuia „unde se unesc trei văi” apare documentar la 1436³⁹

Cercetare Gh. Gherghe. 1988.

22. Între șosea și riul Bîrlad, la nord de satul sălcioara se află un tumul³⁰ cercetat parțial arheologic în anul 1983. Muvila s.a format tîrziu, în epoca modernă, în urma aglomerării resturilor unei locuințe.

Cercetare R. Maxim-Alaiba, E. Ciocea, 1983.

SIRBI

23. Pe un grind din dreapta riului Bîrlad, la 200 m sud-est de sat, a apărut o bogată așezare, care pe baza categoriilor ceramice se încadrează în secolele IV—V. Dintre fragmente mai numeroase sînt cele din pastă zgrunțuroasă, cenușie ce are ca degresant nisip cu bobul mare și uneori și pietricele (Fig. 8/2, 11). Între cioburi sînt și câteva datate între secolele VII—VIII (Fig. 9/19) și medievale sec. XV (Fig. 10/4).

Cercetare Gh. Gherghe 1988.

STOIȘEȘTI

24. În punctul numit Răduleț, la aproximativ 1 km sud-vest de sat, în panta dealului s-au descoperit urme de locuire La Tène II, dintre care amintim câteva fragmente ceramice, o cătuie (Fig. 5/1) și o fusaiolă (Fig. 5/3).

Cercetare Gh. Coman 1938³¹, Gh. Gheorghe 1988.

25. Pe valea Petrișori și pe pantele înclinate ale dealului Răduleț, de o parte și de alta a drumului Stoișești—Ghermănești este o stațiune cu numeroase locuiri între care cea mai veche din La Tène II (Fig. 5/7, 8, 10, 6/1, 3, 5). Urmează o depunere carpică (Fig. 7/2), una Sintana de Mureș (Fig. 8/6) după care se întîlnesc fragmente ceramice din secolele XV—XVI (Fig. 10/11).

Cercetare Gh. Coman 1938³², Gh. Gheorghe 1988.

STRÎMTURA MITOC

26. Între riul Bîrlad și șoseaua națională, la 2 km nord-nord-est de sat apar fragmente ceramice din pastă fină, roșietice, aparținînd culturii carpice (Fig. 7/8), și din pastă fină cenușie și din pastă zgrunțuroasă caracteristice culturii Sintana de Mureș din secolele IV—V (Fig. 7/7, 11 ; 8/7).

O siliște întinsă aparține secolelor IX—X, iar dintre fragmentele ceramice remarcăm câteva de la o oală lucrată cu mina din pastă cenușie, cu șamotă (Fig. 9/18). Alte fragmente ceramice sînt lucrate pe roata cu turație înceată și

au ca degresant nisip, pietricele sau scoică pisată (Fig. 9/3, 5—6, 8—9; 16). Ultimele nivel aparțină evului mediu, secolele XV—XVI. Dintre fragmentele ceramice remarcăm pe cele lucrate din pastă cenușie lustruită, cenușie zgrunțuroasă și roșie zgrunțuroasă.

Cercetare Gh. Gheorghe 1988.

ȚIFU

27. Pe locul numit „Scriptănești”, situat în partea de vest a satului Țifu, pe un promontoriu se află o bogată stațiune arheologică cu urme materiale din următoarele epoci: bronz, cultura Noua, reprezentată de numeroase fragmente ceramice (Fig. 4/6, 10) și de o fusaiolă (Fig. 7/14); La Tène mijlociu datat de alte numeroase fragmente ceramice (Fig. 6/2, 12, 6—11, 13—14) cât și civilizația dacilor liberi sec. II—III (Fig. 7/1, 3, 9) și a locuitorilor din secolele imediat următoare (Fig. 8/3, 10).

De remarcat este și faptul că din zona satului Țifu s-a descoperit și un celt din bronz de tip transilvănean, varianta răsăriteană³⁰ (Fig. 3/5).

Cercetare N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița, M. Zaharia, Gh. Gheorghe, 1987.

COMUNA ZORLENI

28. Pe cursul mijlociu a pârului Bujorâni, în partea stângă, în apropiere de calea ferată Birlad—Fâlcu a apărut o stațiune cu urme de locuire din secolele II—III, probabil și IV, fragmente ceramice din cultura Dridu, secolele VIII—IX și numeroase cioburi medievale din sec. XVII—XVIII (Fig. 9/4, 11, 13—14; 10/12—22, 24)*.

Cercetare Gh. Gheorghe 1987. Bouroș Dumitru 1988.

NOTE

1. V. Băcăuanu, N. Barbu, M. Pantazică, Al. Țungureanu, D. Chiriac, *Po-dișul Moldovei*, București, 1980, p. 321, fig. 42.
2. *Ibidem*, p. 297—301.
3. *Ibidem*.
4. *Chestionar Alexandru Odobescu, BAR*, mss. 225, II, f. 440.
5. Gh. Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 265—266, notele 6 și 18.
6. Al. Papadopol Calimah, *Notiță istorică despre Birlad*, 1889, p. 1. Antonovici, *Cetatea de pământ de la Birlad, BCMI*, VII, 1914, 25, p. 13 și urm.
7. R. Vulpe, C. Cihodaru, R. Petre, St. Kiss, *Cercetările arheologice de la Șuletea și Birlălești, SCIV*, 1, 1951, II, p. 228.
8. N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 310—313, 332, 343, 345, 354—356.
9. Gh. Coman, *op. cit.*
10. Cercetările arheologice sistematice au început din anul 1964 și până anul acesta. Campaniile ce au avut loc aici au dus la descoperirea a 26 locuințe și alte complexe caracteristice culturii Starcevo-Criș, morminte caracteristice culturii Starcevo-Criș, epocii bronzului, hallstatt-ului și migrațiilor. De asemenea, s-a descoperit și un nivel de locuire din secolele II—III e. n. Mulțumim și pe această cale autoarei pentru informațiile date. E. Popușoi, *Citeva date privind săpăturile arheologice din așezarea neolitică de tip Criș de la Stroe-Beloescu (Trestiana)*, în *RevMuz*, 2/1965, 4, p. 412—413; idem, *Un mormint hallstattian descoperit la Trestiana — Birlad*, în *Carpica*, II, 1969, p. 89—91; idem, în *Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie din decembrie 1964*, București, 1971, p. 30—38; idem, *Săpăturile arheologice de la Trestiana, com. Grivița, jud. Vaslui Materiale XIV*, Tulcea 1980, p. 36—52, idem, *Săpăturile arheologice de la Trestiana, com. Grivița, jud. Vaslui*, în *CI*, 1980, p. 105—134; idem *Săpăturile arheologice de la Trestiana, com. Grivița, jud. Vaslui*, în *Materiale XIII*, 1981, p. 28—36; idem, *Plastica neolitică din colecțiile muzeului din Birlad*, în *ActaMM*, VII—VIII, 1985—1986, p. 14—15, 17—24.
11. Gh. Coman, *op. cit.*, p. 265—266.
12. Ghenuță Coman, Ruxandra Alaița, *Săpăturile arheologice de la Gura-Idrici, Vaslui*, în *Materiale*, XII, 1980, p. 450—454; Dan Gh. Teodor, *Ruxandra Maxim-Alaița, Săpăturile arheologice de la Gura-Idrici, Vaslui*, în *Materiale*, 1981, p. 464—469.
13. Dan Gh. Teodor, *Continuitatea populației autohtone la est de Carpați în secolele VI—XI e. n. Așezările din secolele VI—XI e. n. de la Dodești — Vaslui*, Iași, 1984.

14. Cercetările arheologice sistematice au început în anul 1963 și până anul acesta. Campaniile din fiecare an au dus la dezvelirea întregii necropole și a unei mari părți din așezare. Vasile Palade, *Săpăturile arheologice din necropola de la Birlad — Valea Seacă. Campania din anul 1978*, în *Materiale*, Oradea, 1979, p. 265—272; idem, *Necropola din secolul IV și începutul secolului V e. n. de la Birlad — Valea Seacă*, în *Materiale* XII, Tulcea, 1980, p. 407—416; idem, *Săpăturile arheologice din necropola de la Birlad — Valea Seacă*, în *Materiale*, Brașov, 1981, p. 398, și urm.; idem, *Centrul meșteșugăresc de prelucrare a cornului de cerb de la Birlad — Valea Seacă datind din secolul al IV-lea e. n.* în *Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România*, I, Sibiu 1981, idem, *Cercetările arheologice din așezarea autohtonă de la Birlad — Valea Seacă (Campania 1985)*, în *ActaMM*, VII—VIII, 1985—1986, p. 183—203; idem, *Cercetările arheologice din anul 1981 în așezarea de la Birlad — Valea Seacă*, în *MemAntiq*, IX—XI, 1985, p. 185—204; idem, *Nécropole du IVe et commencement du Ve siècle de n.è. a Birlad — Valea Seacă. Inventaria Archaeologica*, fasc. 12, 1986, idem, *Cercetări arheologice în așezarea de la Birlad — Valea Seacă, din anul 1986*. în *ActaMM*, IX—X, 1987—1988, sub tipar.

15. Vezi nota 12. R. Maxim-Alaiba, *Săpăturile arheologice din așezarea de la Gura Idrici, secolele VIII—IX (jud. Vaslui)*, în *ActaMM*, III—IV, 1981—1992, p. 81—97.

16. R. Maxim-Alaiba. Două morminte turanice tîrzii de la Banca, în *ArhMold*, XI, 1987, p. 235—240; idem, *Considerații preliminare cu privire la viața spirituală a locuitorilor așezării de la Gara-Banca. Vaslui, din secolele IX—X*, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 253—261; idem, *Șantierul arheologic de la Gara Banca, din secolele IX—X, Campaniile 1981—1982, Materiale* (Sub tipar).

17. Gh. Coman, *op. cit.*, p. 55—60, 151—152, 222—225, 264—268, 283—286.

18. Gh. Coman, *op. cit.*, punctul 6, p. 223.

19. Cercetările s-au realizat între anii 1976—1977, timp în care au fost trasate 4 secțiuni. Materialul recoltat nu este suficient pentru a da câteva reperi cît decît mai generale despre stațiune.

20. Vezi nota 15.

21. Ceramica datată probabil în tot secolul al XV-lea ne duce la ipoteza existenței aici a unui vechi sat, atestat și de documentele vremii. Este vorba de satul de pe Iadrîci, întărit cu hotarul lui vechi, lui Ștefan Brebu care-și avea aici case, *DRH*, A, I, doc. 230, p. 324—325.

22. Silvia Teodor, *Cercetările arheologice de la Ciurea*, județul Iași, în *ArhMold*, XI, 1987, p. 85—89, fig. 18/2.

23. Gh. Coman, *op. cit.*, punctul 1, p. 55.

24. Sat atestat petru prima dată documentar la 25 iunie 1519, „Unde a fost Bujoar”. *DIR*, XVI, I, București, 1953, p. 145—146.

25. La sud-sud vest de Banca sînt atestate mai multe sate, dintre care cel mai vechi este satul „unde sînt cneji Tamaș și Ivan”. Ceramica tipică întregului secol al XV-lea documentează sigur prezența aici, în evul mediu dezvoltat a unei vetre de sat, probabil nu singurul aflat de-a lungul, Birladului. *DRH*, A, I, nr. 37, p. 52—53.

26. Vezi nota 16.

27. I. Ioniță, *Importante descoperiri arheologice din perioada de formare a poporului român în așezarea de la Iași* — Nicolina, *ArhMold*, X, 1985, p. 36—42, 57.

28. Gh. Coman, *op. cit.*, punct 13, p. 57.

29. La 13 iunie 1436 Ilie și Ștefan voievozi dăruiesc lui Mihai Stingaziu, satul Iapa, unde se unesc trei văi, un loc din puste. *DRH*, A, I, doc. 154, p. 212.

30. Gh. Coman, *op. cit.*, punctul 22, p. 57.

31. *Ibidem*, punctul 33, p. 58.

32. *Ibidem*, punctul 35, p. 58.

33. M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977, p. 294.

* Desenele au fost realizate de: Elena Nechita, Luminița Cosma, Ofelia Chitic.

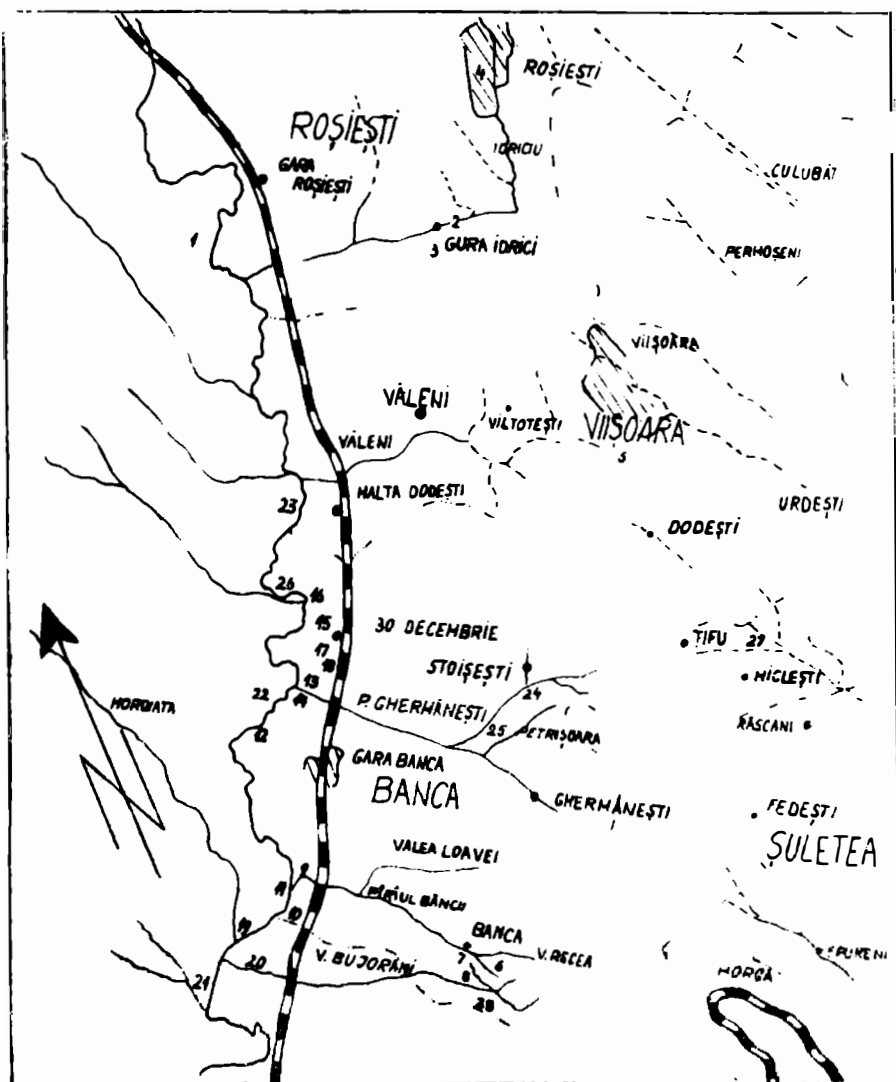

Fig. 1. Harta descoperirilor arheologice din zona dealurilor Banca — Grivița cf. repertoriu.

La carte des découvertes archéologiques de la zone des collinées de Banca — Grivița, conforme le répertoire.

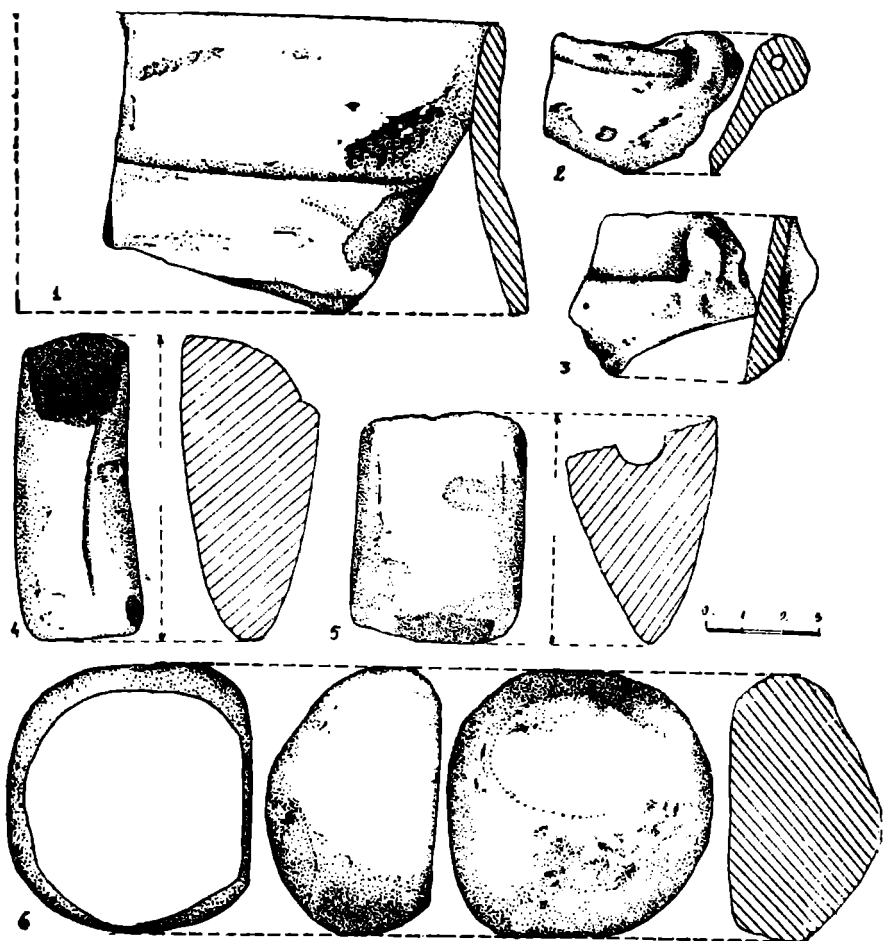

Fig. 2. Gara Banca „Șapte Case”. Fragmente ceramice: 1, neolitic, 2—3, Starčevo — Criș; 4—5 topoare șlefuite; 6, frecător.

Gara Banca, „Șapte Case”. Fragments céramiques: 1, néolithique, 2—3, Starčevo — Criș, 4—5, haches polissage, 6, frottéur.

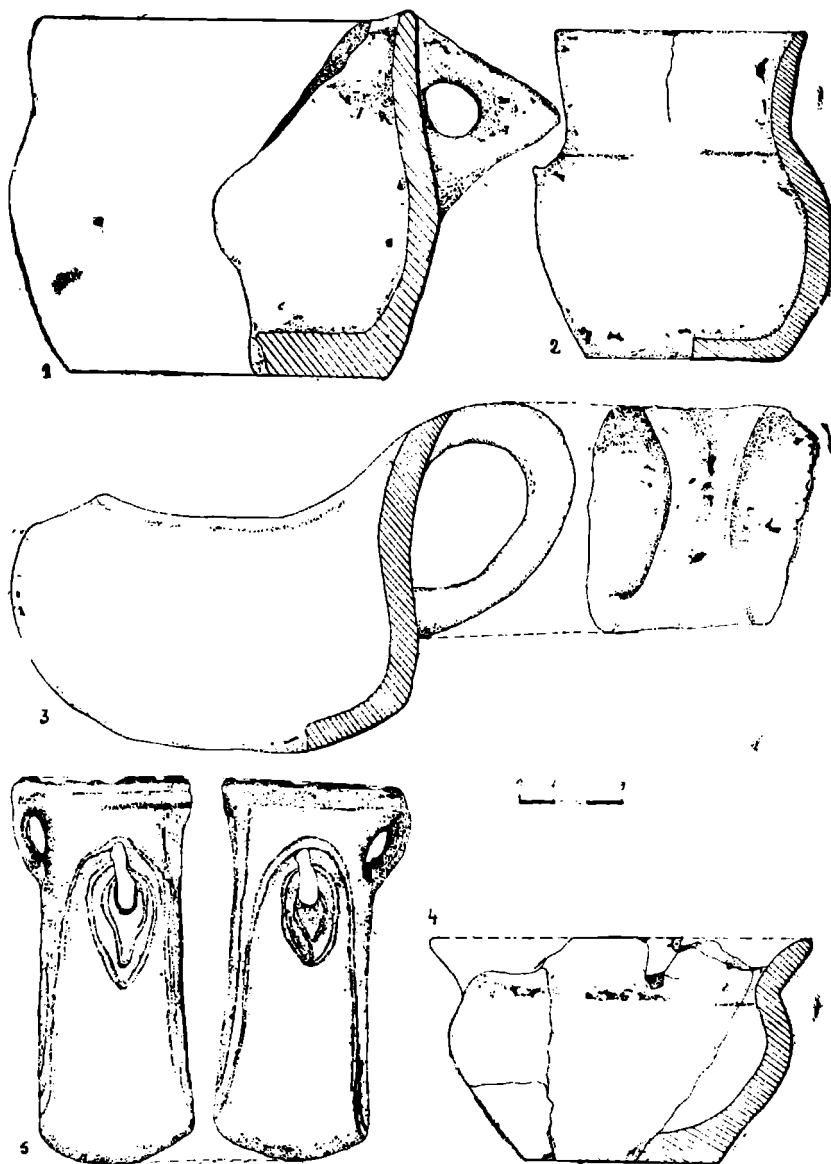

Fig. 3. Gara Banca, „Șapte Case”, 1—2, 4, Ceramică cultura mormintelor cu ocru ; 30 Decembrie S, 3, ceramică cultura Noua ; Țifu, 5, celt.

Gara Banca, „Șapte Case”. 1—2, 4, Céramique de la culture des tombes d'ocres ; 30 Decembrie S, 3, céramique de la culture Ncua ; Țifu, 5, celte.

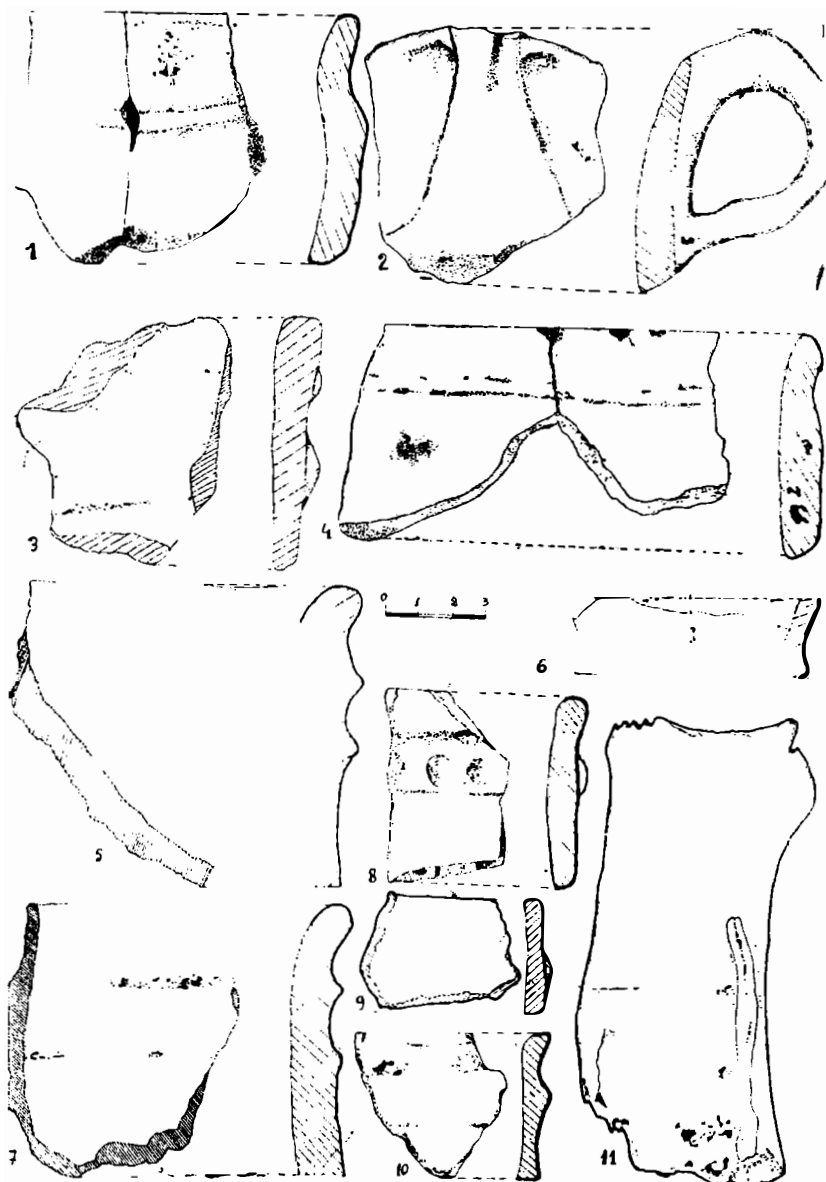

Fig. 4. 30 Decembrie S—V, 1—5, 7—9, fragmente ceramice ; 11, omoplat crestat ; Țifu, 6, 10, fragmente ceramice. Cultura Nouă.

30 Decembrie S—V, 1—5, 7—9, fragments céramiques ; 11, l'omoplat tailladé ; Țifu, 6, 10, fragments céramiques. La culture Noua.

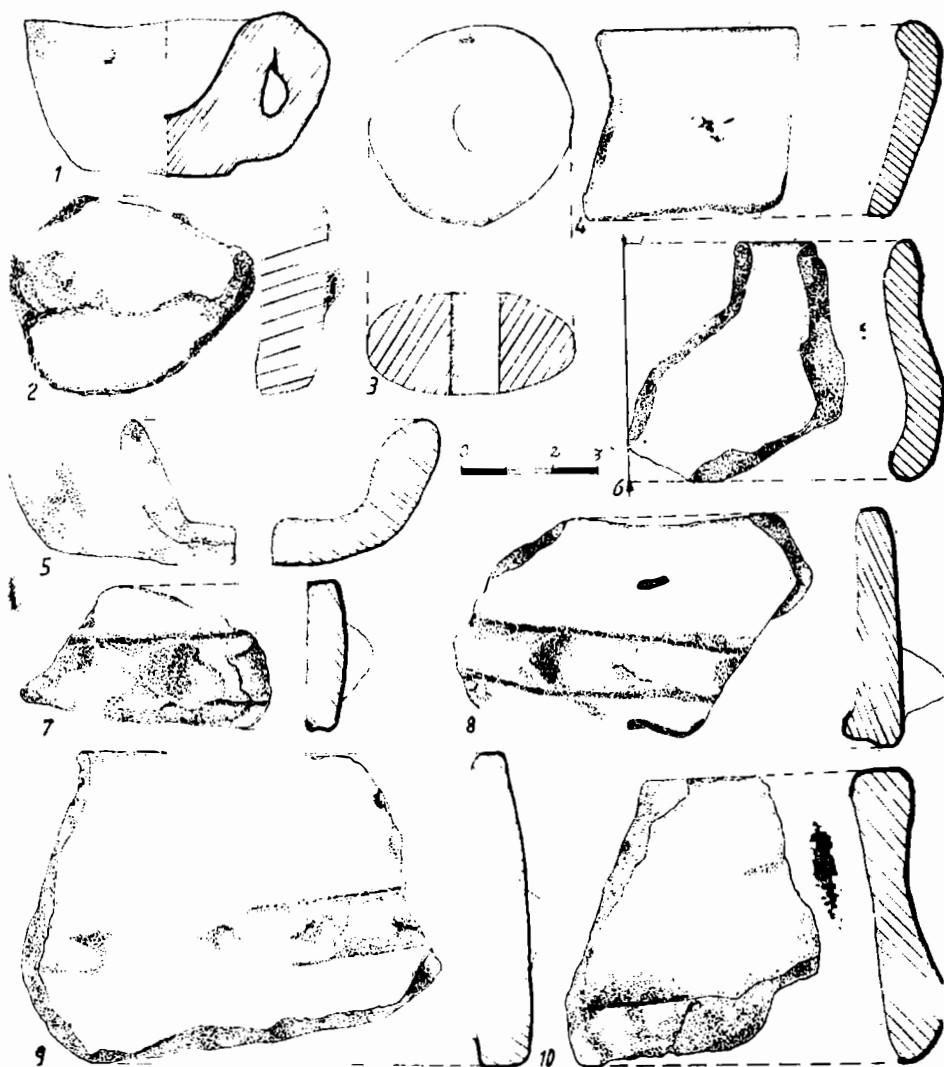

Fig. 5. **Stoișești**, „Răduleț”, 1, căuie, 3, fusaiolă; **Țifu**, „Scriptănești”, 4–5, fragmente ceramice. Fragmente ceramice 2, 6, 9, 30 **Decembrie**, S–V, 7, 8, 10. **Stoișești** „Petrișoara”, Materiale La Tène.

Stoișești, „Răduleț”, 1, cassollette, 3, fusseau; **Țifu**, „Scriptănești” 4–5, fragmente ceramiques. Fragmentes céramiques; 2, 6, 9, 30 **Decembrie**, S–V, 7, 8, 10, **Stoișești** „Petrișoara”. Matériaux La Tène.

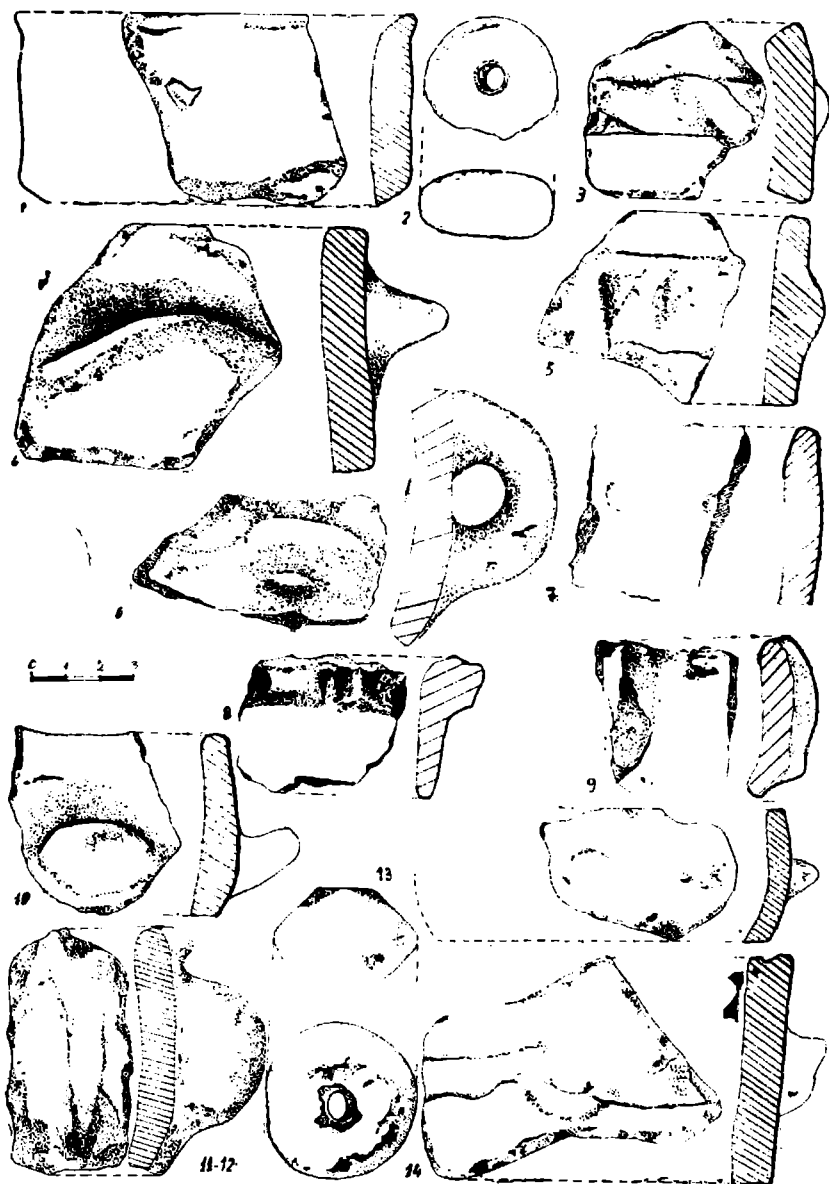

Fig. 6. Stoișești, „Petrișoara”, 1, 3—5, fragmente ceramice; Tîfu, „Scriptănești”, 2, 12, fusaiole; 6—11, 13—14, fragmente ceramice. Materiale La Tène.
 Stoișești, „Petrișoara”, 1, 3—5, fragments céramiques; Tîfu, „Scriptănești”, 2, 12, fusseau; 6—11, 13—14, fragments céramiques. Matériaux La Tène.

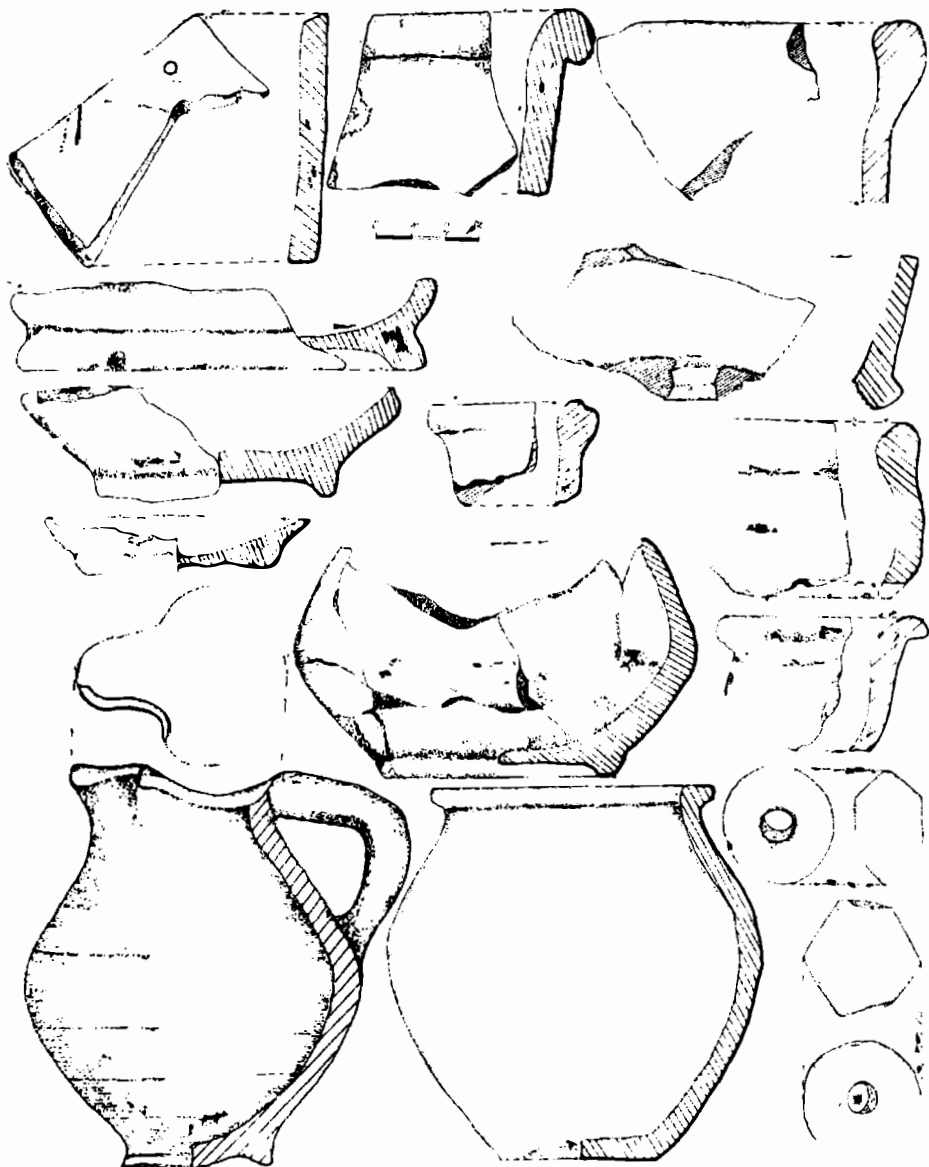

Fig. 7. — Țifu „Scriptănești”, 1, 3, 9. Fragmente ceramice, 14, fusaioală; Stoișești — „Petrișoara”, 2, fragmente ceramice; 30 Decembrie, N—V, 4—6, 8, fragmente ceramice, 10, castronaș, 15, fusaioală; Strimtura-Mitoc, 7—11 fragmente ceramice; Sălcișoara, 12—13, cană și oală sarmatică. Sec. II—III.

Țifu, 1, 3, 9, fragmentes céramiques; 14, fusseau; Stoișești, „Petrișoara”, 2, fragments céramiques; 30 Decembrie, N—V, 4—6, 8, fragments céramiques, 10, bol; fusseau; Strimtura Mitoc, 7, 11, fragments céramiques; Sălcișoara, 12—13, broc et pot sarmatique. II—IIIe siècles.

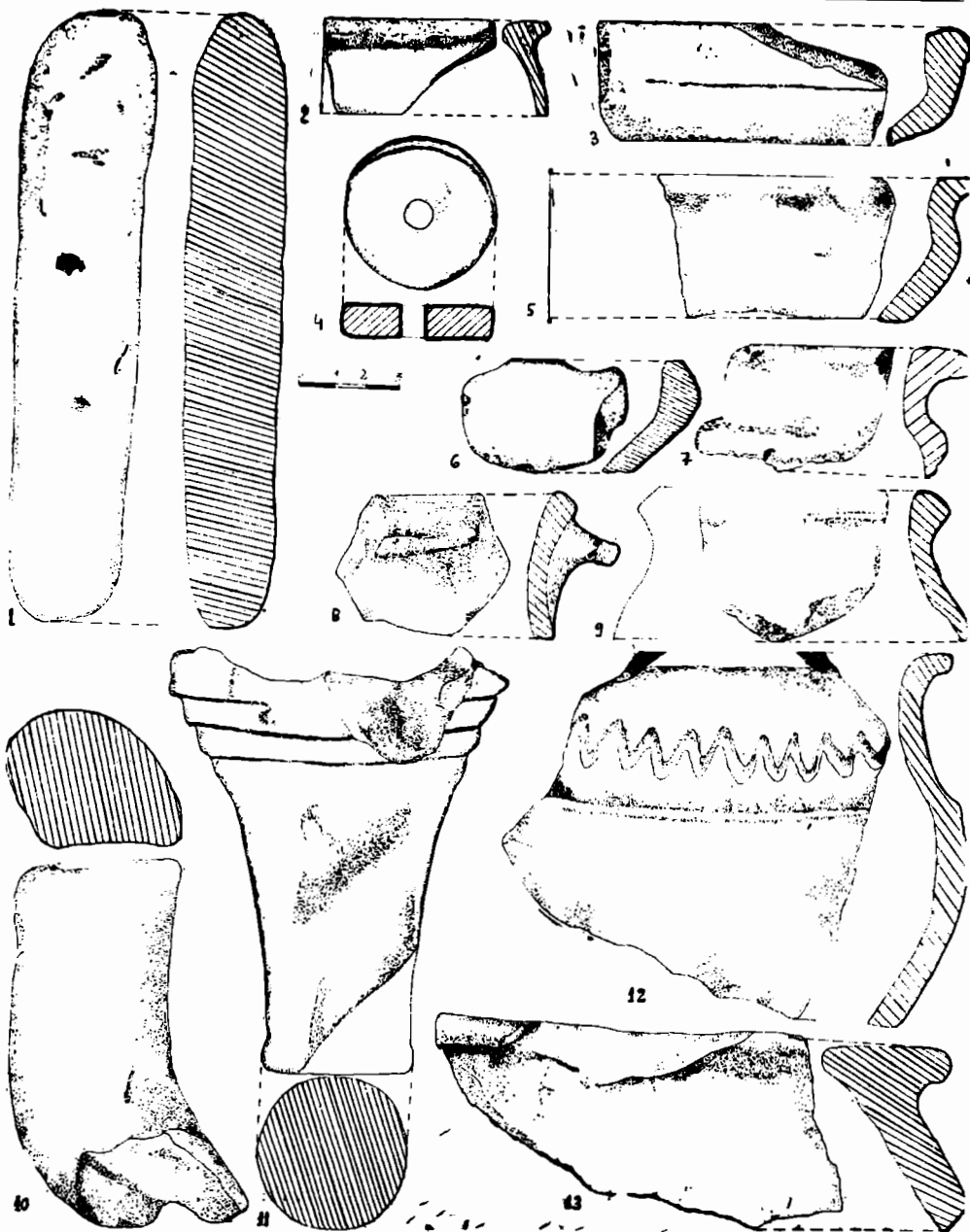

Fig. 8. — 30 Decembrie. N—V, 1, cutie, 4, fusaiolă, 5, 8—9, 12—13, fragmente ceramice. Fragmente ceramice: 2, 11, Sirbi, S—E; 3, 10, Tifu; 6, Stoiești, „Petrișoara”; 7, Strimtura Mitoc.

30 Decembrie, N—V, 1, queue, 4 fusseau, 5, 8—9, 12—13, fragments céramiques. Fragments céramique: 2, 11, Sirbi, S—E; 3, 10, Tifu; 6, Stoiești, „Petrișoara”; 7, Strimtura Mitoc.

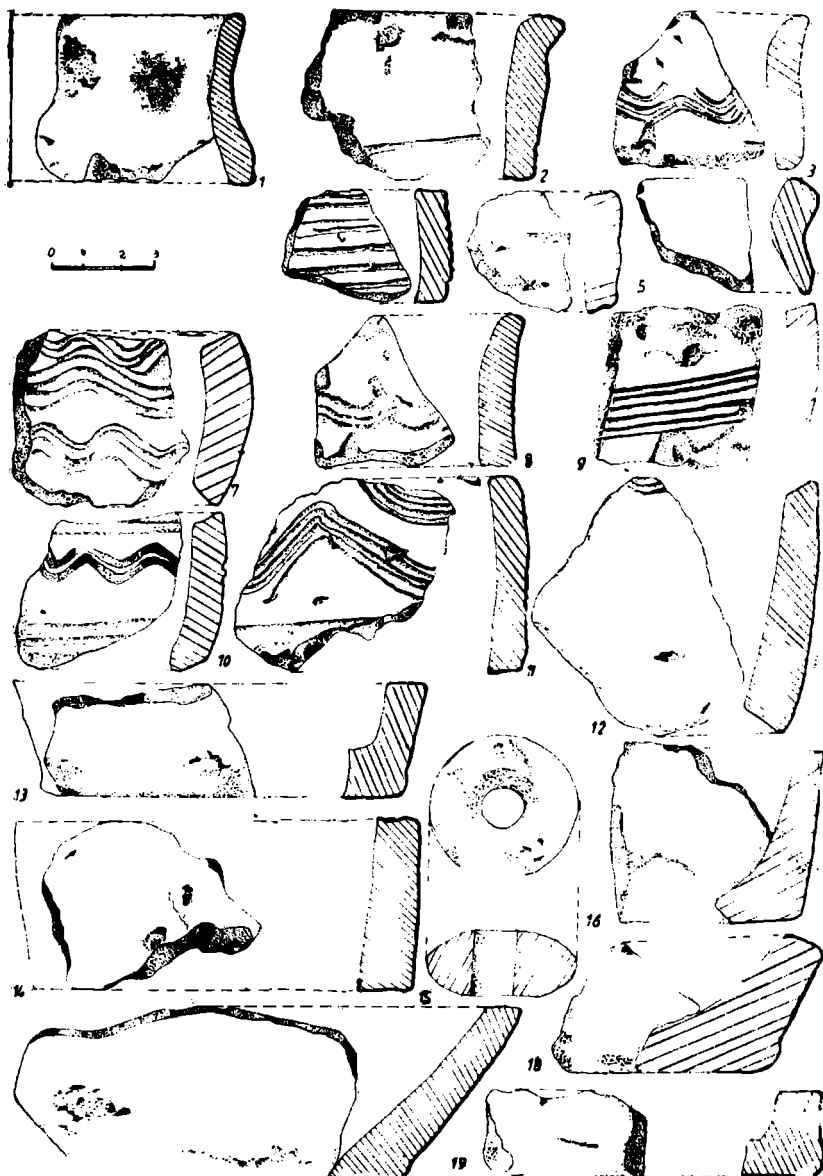

Fig. 9. 30 Decembrie N—V, 1, fragment oală, Fragmente ceramice: 2, 7, 10, 12, 17, 15, fusaioală; Banca, Buporăni, 4, 11, 13, 14 fragmente ceramice: Strimtura Mitoc, 3, 5—6, 8—9, 16, 18, fragmente ceramice; Sirbi, S—E, 19, fragment ceramic.

30 Decembrie N—V, 1, fragmente de la pot, 2, 7, 10, 12, 17, fragments céramiques: 15 fusseau; Banca „Buporăni”, 4, 11, 13—14, fragments céramiques; Strimtura Mitoc, 3, 5—6, 8—9, 16, 18, fragments céramiques; Sirbi, S—E, 19, fragments céramique.

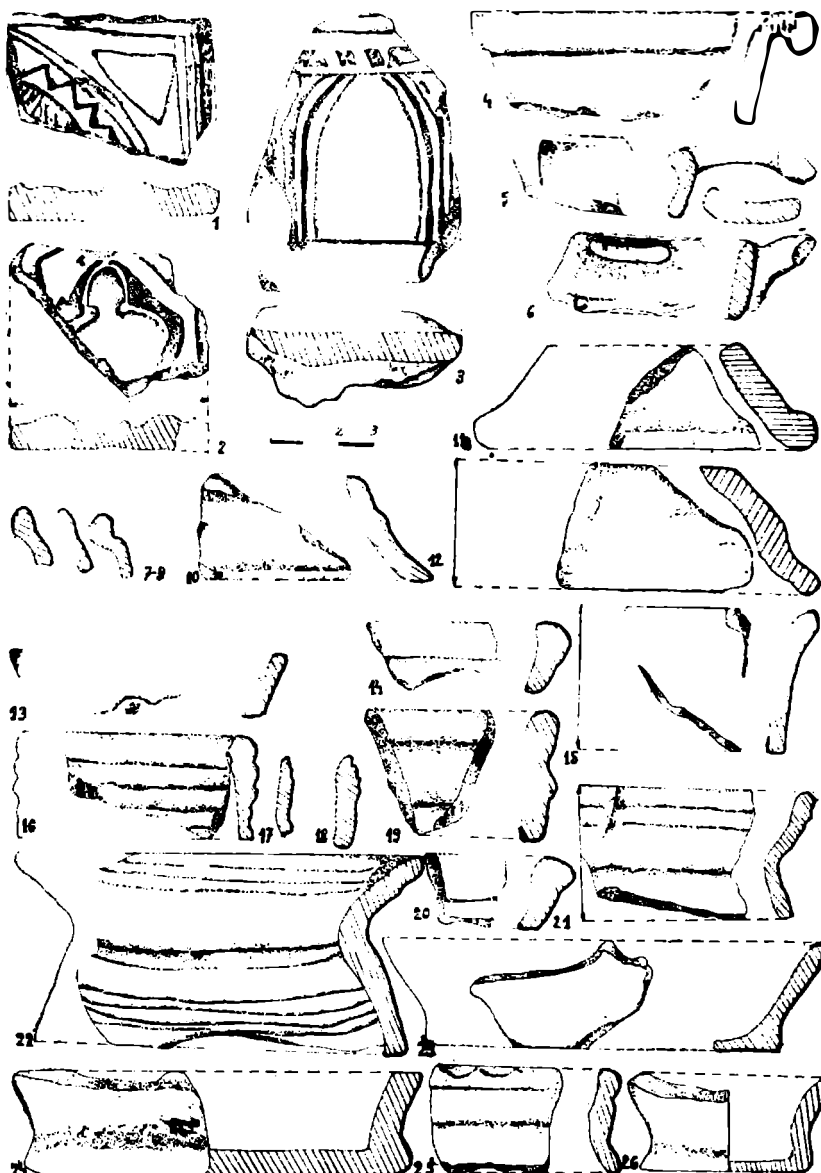

Fig. 10. — Banca, 1—3, fragmente de cahle. Fragmente ceramice; 5, 10, 14, Banca S; 4, Sirbi; 11, Stoîșești, Petrișoara; 12, Banca „Bujorâni”, Sec. XV 13, 23, 26, 30 Decembrie, S—V; 17—21, 25, Gura-Bâncii; 22, 24, Banca, Bujorâni”; 15—16, 30 Decembrie, N—V.

Banca, S, 1—3, fragments des carreaux de pôle. Fragments ceramiques: 5—10, 14, Banca S; 4, Sirbi 11, Stoîșești „Petrișoara”; 12, Banca „Bujorâni”, Sec. XV. 13, 23, 26, 30 Decembrie, S—V 17—21, 25, Gura Bâncii; 22, 24, Banca, „Bujorâni”. 15—16, 30 Decembrie, N—V.